

ODMIĘKCZAĆ (86) *vb impf*

W inf odmiękcz-. ◇ *W pozostałych formach* odmiękcz- (78), odmiąkcz- (2); odmiękcz- : odmiąkcz-
FalZioł (67:2).

-ę-, -ą- (84), -e- (1) [ponadto błęd 1 r.].

o oraz a jasne.

inf odmiękczać (5). ◇ *praes 1 sg* odmiękczaam (6). ◇ *3 sg* odmiękczaam (68). ◇ *3 pl* odmiękczaam (5).
◇ *fut 3 sg n* będzie odmiękczaam (1). ◇ *part praes act* odmiękczaam (1).

Sł stp brak, *Cn* notuje, *Linde XVI w.*

1. *Czynić miękim, spulchniać; remollire Calep, Cn; emollire Mącz [w tym: co (69)] (81)* : Natura Kozłowa tak iest gorąca: iż Adament kamień: ktore⁸⁰ ani ogień/ ani żelazo nie może pozić/ fama kozłowa krew odmiękczaam [!] *FalZioł* IV 10d; ale karmia dla tego dana żeby z niey ciało rofło, á fiła sie mnożyła, picie dla tego aby pokarm odmiękczaam w żołądek wpulzczaało. *GlabGad* F5, G5, G7v; *RejWiz* 152v; *Praemollio*, *Odmiękczaam* naprzód. *Mącz* 230a, 230a; *Calep* 910a; *Owa Lárdum* rzemieńie będzie odmiękczaam/ *A żelazo* obroni aby nie rdzewiało. *WyprPl* C2.

a. *O działaniu lekarstw, pokarmów i zabiegów (72)* : á z włazcza vwarzona oza^mka w oczcie a w wodzie sledzionę zatwardziała odmiękczaam *FalZioł* I 36c; wczyn plathr na pierfi przykładaiając ciepło [...]: iest dobry/ abowie^m odmiękczaam [pomiękczaam *SienHerb* 88a] flegmę w pierfiach *FalZioł* I 72a; *KVrza noga [ziele]* [...] *Ma moc odmiękczaam y odwilzaiącą y theż ochładzaiącą* *FalZioł* I 100a; *Krew iey [dzikiej kozy]* iest dobra ku lekarztwu/ bowiem żyły skurczone odmiękczaam *FalZioł* IV 9b; *Wosk odmiękczaam wżythki bolączki* [...]. *Wrzodom zebranie czyni żyły y rany odmiękczaam*. *FalZioł* IV 28b, 36b, I 6b, 19b, 82d, 119a (18); *Iestcze o zápieklinie iáko iá odmiękczaam*. *SienLek* 103v.

odmiękczaam komu (1): *Serapio Sebesten* iest mierne w ciepłosci y w zimności/ *Odmiękczaam* żywot tym ktorzy miewaią gorączki *FalZioł* III 15b.

odmiękczaam czym (2): *biała [ćwikła]* swoią wilkotnością odmiękczaam y łączny czyni żywot ku stolczom *FalZioł* I 19d; *GlabGad* C5v.

W połączeniach szeregowych (3): *abowiem [rozmaryn]* rospádza nieczyłtości/ odmiękczaam/ ociera y przecina. *FalZioł* I 119a; *Krew iego [kozia]* iest dobra na wrzody twarde/ bowiem ie odmiękczaam/ zbiera y goij. *FalZioł* IV 10d, IV 13b.

W przeciwstawieniach: »odmiękczaam ... zatwardzać (a. zatwierdzać) (2), zacieśniać, zaciskać« (4): *Też Kapuła ogrodna* trochę niedowarzona/ odmiękczaam żywot y stolcze czyni [...]. *A gdy iá* barzo przewarzyłz/ tedy zaię żołądek zatwardza j obciąza. *FalZioł* I 34b; *Też słodkie granata odmiękczaam* pierfi, ale kwałne zacieśniaia y ochrapienie czynia. *FalZioł* III 21a, I 19d, IV 24a.

W charakterystycznych połączeniach: *bolączki (twarde) odmiękczaam* (3), *boleści żołądkowe, flegmy, guzy, piersi* (3), *(o)puchlinę* (2), *rany* (2), *sledzionę zatwardziała, wrzedzience, zapiekłość, żyły (skurczone)* (4); *wilkotnością odmiękczaam*.

Zwroty: »twardość (a. zatwardziałość, a. zatwardzenie) odmiękczaam« [*szyk zmienny*] (14): *Też twardość sledziona odmiękczaam y rospádza* gdy będzie vwarzony blufzcz w oczcie/ á przyłożony na lewy bok. *FalZioł* I 48b; *Też twardość ktora bywa w macicy: odmiękczaam [szafran]* z miodem á z

czófnkiem przyłożony. *FalZioł* III 7c; Sadło gębie każdą zatwardziałość odmiękcza. *FalZioł* IV 18c, [*7]v, I 37c, 39a, 61c, 134a (14).

»żywot, trzewa, brzuch, żołądek odmiękzczać; w żywocie odmiękzczać« = *ułatwiać wypróżnienie, przeczyszczać, może też: usuwać wzdęcia [szyk zmienny]* (28:2:1:1;1): Też w karmiach nalenie baniowe pożywane/ żołądek odmiękcza y pragnienie odeymuie *FalZioł* I 40a; Brzołkinie odmiękczaią żywot gdy ią dozrzałe á świeże *FalZioł* I 110c; SKoczkowa wodka ieft dobra, á tho iż trzewa czyłci a odmiękhcza *FalZioł* II 11d; Mleko kobyle w żywocie odmiękcza *FalZioł* IV 10b; Też żość z wełną zmiefzana á na pępek dziecięciu położona/ zapiekły żywot odmiękcza [miękczy *SienHerb* 287a]. *FalZioł* IV 13d, I 13d, 15d, 22d, 27c, 34b (32); *SienLek* 104.

Szereg: »resolwować i odmiękzczać« (1): Oleiek leliowy refolwuie bez żadnego grizienia y odmiękcza/ á tak ieft dobry na twardość macicze namazawłzy ią *FalZioł* I 72a.

2. *Łagodzić; remollire Cn* (1) : Delinitor – Tenktori ogglaskuie, odmiękcza. *Calep* 301a.

[*Zwrot*: »srogość odmiękzczać«: Náuiká w nas írogość odmiękcza *LorichKosz* 13v.]

3. *Czynić wilgotnym; austrare, humectare, madefacere Mącz* (4) : Humecto, Odmiękczam/ Pokrápiam wilgotno y mokro czynię. *Mącz* 159d; Madefacio, Odmiękczaam. *Mącz* 203c, 22a.

odmiękzczać co (1): *BielKron* 461; [oblepią [gałqzkę] gliną tłustą którą záfwsze odmiękczią aby lipka była *Cresc* 1571 504].

Szereg: »odmiękzczać i odwilżać« (1): OCeanus morze/ włzytkich wod ná świecie Oćiec y gołpodarz: ábowie^m włzytkę ziemię w koło okráżył/ ták iż ią ze włzytkich ftron odmiękcza y odwilża *BielKron* 461.

Synonimy: 2. *łagodzić*; 3. *odwilżać*.

Formacje współrdzenne cf MIĘKCZEĆ.

Cf ODMIĘKCZAJĄCY, ODMIĘKCZANIE, [ODMIĘKCZANY], ODOMIĘKCZAĆ

MP